

- ▶ De grootste positieve effecten worden vastgesteld bij tweetalige, allochtone leerlingen. Dit geldt des te meer wanneer hun thuistalen en meertalige identiteit aandacht en waardering krijgen in de klas.
- ▶ Hoe intensief je aan talensensibilisering moet doen om effect te hebben op leerlingen is nog geen uitgemaakte zaak. De studies spreken elkaar tegen. Uit het Eklang-onderzoek blijkt dat een minimum van 35 à 40 lessen nodig is om positieve veranderingen bij de leerlingen te weeg te brengen. Maar ander onderzoek laat vermoeden dat kleinere acties ook een positieve invloed kunnen uitoefenen.

2.7 Kunnen onze zwakkere leerlingen dat wel aan?

Jazeker. Misschien wel het interessantste resultaat uit het Eklang-onderzoek is dat talensensibilisering meer positieve effecten had op de attitudes van de laag presterende leerlingen. Hun interesse voor linguïstische en culturele diversiteit ontwikkelde zich het meest. We hoeven de capaciteiten van onze zwakkere leerlingen, zoals wel vaker gebeurt, ook op het vlak van talensensibilisering dus niet te onderschatten. Sterker nog, we kunnen hun eigen ervaringen met taaldiversiteit inzetten om onze onderwijspraktijk te verrijken.

2.8 Zullen anderstalige kinderen niet geneigd zijn om het Nederlands minder snel te leren of te gebruiken dan hun thuistaal?

Net niet, juist door hun thuistalen te waarderen, waarderen we onze leerlingen in hun mens-zijn. Daardoor zijn zij veel minder geneigd in een tweespalt terecht te komen tussen wat er thuis en wat er op school als waardevol wordt gezien. Daarmee geven we met andere woorden niet alleen aan dat er andere talige identiteiten dan 'de' Vlaamse bestaan, maar ook dat hun thuistalen net zo waardevolle referentiekaders en/of leerbronnen als het Nederlands zijn. Omgekeerd groeit hun waardering voor de schooltaal en de schoolcultuur. Daardoor stijgt hun welbevinden Δ en heeft succesvol leren, en dus ook het leren van het Nederlands, meer kans op slagen. Kijk maar naar de anderstalige leerlingen uit het Didenheim-project: door de talensensibiliseringsactiviteiten steeg hun welbevinden en waren ze meer dan vroeger gemotiveerd om aan leeractiviteiten deel te nemen (zie vraag 2.9).



"Het socio-emotioneel welbevinden van de leerlingen is in het onderwijs zowel een doel op zich (de school moet ernaar streven dat elke leerling zich goed voelt op school en zich ontwikkelt tot een evenwichtig, harmonieus persoon), als een factor die effectief leren kan bevorderen. Heel wat pedagogen hebben erop gewezen dat leerlingen tot meer diepgaande vormen van leren komen als ze zich goed in hun vel voelen en zich op school kunnen bewegen in een positieve en veilige omgeving waarin hun welbevinden, betrokkenheid en zelfvertrouwen hoog zijn."

Van den Branden, 2010, p. 179

2.9 Is het wetenschappelijk bewezen dat talensensibilisering het welbevinden en de motivatie van anderstalige leerlingen positief beïnvloedt?

Ja, het Didenheim-project heeft een grote invloed op allochtone leerlingen die minderheidstalen spreken. De psychologische effecten van de activiteiten talensensibilisering zijn onmiskenbaar. Tweetalige leerlingen trekken heel wat profijt uit de legitimering van hun taal en cultuur op school. Zij voelen zich erkend en gewaardeerd als moedertaalsprekers van andere talen. Hun gevoel van trots en zelfwaarde wordt aangemoedigd, omdat hun ouders en hun culturele kennis en taalcompetenties worden erkend door hun klasgenoten en leerkrachten.

Eenmaal hun taal in de klas wordt gepresenteerd en hun tweetaligheid zichtbaar wordt gemaakt, beginnen tweetalige leerlingen meer te participeren in leeractiviteiten in het algemeen. Of zoals een leerkracht het treffend verwoordt: *"Ze begonnen in de klas te bestaan, voordien bestonden ze niet echt"*. Doordat hun de gelegenheid wordt geboden als 'taalmodellen' te dienen voor hun klasgenoten en leerkrachten, worden zij getuige van het feit dat hun thuiskennis (en die van hun ouders) wordt gelegiti-meerd op school. Zij zien immers hun leerkrachten vertrouwen op hun ouders voor de lessen. De Turkse leerlingen, bijvoorbeeld, krijgen de kans om op bepaalde gebieden te schitteren in de klas. Doordat de ouders actief worden betrokken in de activiteiten, kan een proces van 'empowerment' worden waargenomen, met positieve effecten op de kinderen, die zien hoe de leerkrachten hun taal, hun cultuur en hun families waarderen. De eerste stap is genomen om de kloof tussen thuis- en schoolcultuur te overbruggen. De succesvolle implementatie van talensensibilisering in het Didenheim-project is in niet geringe mate te danken aan het brede draagvlak ervan bij alle betrokken partijen.

2.10 Is talensensibilisering vooral iets voor multiculturele scholen?

Nee, talensensibilisering is zelfs oorspronkelijk bedoeld voor autochtone leerlingengroepen Δ 10. De realiteit waarin we ons dagelijks bewegen is niet eentalig maar veeltalig. Het Vlaamse onderwijs komt momenteel niet voldoende tegemoet aan die meertalige realiteit door (in het) Nederlands (instructietaal en schoolvak), Frans en Engels (schoolvakken) te onderwijzen. De maatschappelijke omgeving waarin een school zich bevindt, is belangrijk voor een kwaliteitsvolle vormgeving van ons onderwijs. In scholen met veel leerlingen die verscheidene thuistalen hebben, wordt talige en culturele heterogeniteit automatisch de school binnengebracht. De school kan via talensensibilisering die rijke bron aan diversiteit aanboren en actief benutten. In scholen met hoofdzakelijk Nederlandssprekende leerlingen of leerlingen die dezelfde thuistaal spreken is talensensibilisering des te meer nodig om taaldiversiteit onder de aandacht te brengen.

Een taaldiverse klas met veel anderstalige leerlingen biedt natuurlijk automatisch meer aanknopingspunten en mogelijkheden tot uitwisseling. Maar ook 'eentalige' leerlingen zijn eigenlijk 'meertalig': ze praten misschien een dialect thuis, gebruiken jongerentaal, beheersen specifieke taal die aan een hobby gebonden is (gamen, ballet ...), hebben ervaring met vreemde talen op vakantie ... (zie vraag 4.2).